

ВІДГУК

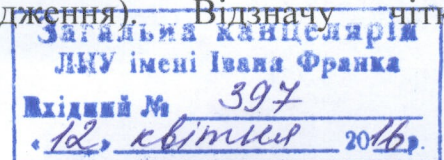
офіційного опонента доктора філологічних наук,
професора БЯЛИКА Василя Дмитровича
про дисертацію ПАВЛЮК Ірини Богданівни
«ФАХОВА МОВА ФІТНЕСУ (на матеріалі англomовних лексикографічних
джерел та спеціальних текстів)»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.02.04 – германські мови

Глобалізація сучасного суспільства, науково-технічний прогрес визначають основні напрями полілінгвокультурної комунікації, де природна мова залишається її стрижнем. Вивчення функціональних аспектів природної мови все більше зосереджується у дослідженні фахових мов, тобто вербальних і невербальних засобів фахової комунікації в межах певної галузі людської діяльності, монофункціональної субмови, яка обмежується комунікативними потребами мовної спільноти у використанні знакового інструментарію для забезпечення взаєморозуміння про предметну галузь або сферу діяльності людини.

Особливо важливим у цьому ракурсі є встановлення зв'язку між внутрішньою організацією фахової мови та загальноповживаної мови, процесів взаємозбагачення та взаємопроникнення фахових мов на тлі загальномовного потенціалу у ході пізнання навколишньої дійсності.

З огляду на вищевикладені факти дисертація І. Б. Павлюк, безперечно, є **актуальною**, оскільки спрямована на розкриття структурно-семантичних характеристик англійської фахової мови фітнесу у текстовому просторі в координатах загальної спрямованості лінгвістичних досліджень на аналіз мовних та позамовних чинників розвитку терміносистем та фахових мов.

Авторка дисертації ідентифікує в науковій картині статус англійської фахової мови фітнесу (об'єкт дослідження) у її структурних, семантичних та текстових характеристиках (предмет дослідження). Відзначає чітко

формулювання дисертанткою об'єкту та предмету дослідження, що засвідчує її свідоме ставлення до проведення наукового пошуку.

Матеріалом творчої розвідки виступають аутентичні лексикографічні джерела (тлумачні, перекладні, тематичні, ідеографічні, етимологічні, енциклопедичні словники) та фахові тексти, при цьому експериментальна картотека становить 3396 термінів та 39 фахових текстів (19500 повнозначних слів).

Реферована робота має вихід у наукові програми та теми дослідження ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Результати дисертаційного дослідження, як стверджує І. Б. Павлюк, можна застосовувати у курсах із лексикології (розділ “Лексична семантика”), текстолінгвістики (розділ “Структура тексту”), термінознавства (розділ “Стандартизація та уніфікація термінології”), у викладанні англійської мови на факультетах реабілітаційної медицини, галузевій лексикографії, для укладання методичних розробок, посібників, підручників, словників, інформаційно-пошукових тезаурусів, а також у наукових дослідженнях студентів і аспірантів.

Мета роботи пронизує як авторські гіпотези, так і змістовий виклад матеріалу. Стабільно значущими залишаються питання виявлення та опису структурно-семантичних та текстових особливостей англійської фахової мови фітнесу. Наукова новизна роботи, її методологічні засади, теоретична та практична значущість не викликає жодного сумніву.

Досягненню І. Б. Павлюк успіху в вирішенні поставлених завдань сприяла комплексна **методика дослідження**, що увібрала в себе, зокрема, словотвірний і компонентний аналіз, прагмастилістичний аналіз, аналіз словникових дефініцій. Доцільно також використано й квантитативний підхід.

Застосування кожного методу зумовлено вирішенням конкретних завдань дослідження. Усі вони є сучасними та відповідають темі розглянутої роботи. Їхня адекватність матеріалу, що вивчався, свідчить про **достовірність** отриманих даних.

Кандидатська дисертація І. Б. Павлюк «**ФАХОВА МОВА ФІТНЕСУ** (на матеріалі англомовних лексикографічних джерел та спеціальних текстів)»

позначена логічним науковим викладом. Тема представлена релевантно у тексті, матеріалах дослідження та їх апробації. Вельми значущими є екскурси в теоретичні проблеми осмислення, в джерела пошуків, досвід вчених вітчизняних та зарубіжних студій. У першому розділі «Теоретичні засади дослідження фахових мов» (с. 15–49) йдеться про поняття «фахова мова», термінологічне буття фітнесу як фахової мови, її генезу. Фахова мова в авторському тлумаченні існує на основі загальноновживаної мови як інструмент професійного спілкування, в якому текст виступає основним репрезентантом фахової комунікації. Досліджувана фахова мова, за спостереженням І. Б. Павлюк, характеризується трьома основними етапами розвитку: донауковим, протонауковим та власне науковим, кожен з яких має особливості свого функціонування у системі мови, в якій семантичним ядром є терміни. Останні за традицією детермінуються вимогами точності, десинонімічності та деемоціональності. Поліфункціональність термінів проявляється як у позначенні певної інформації, так і в виборі мовного знака. Життєздатність термінів об'єктивується діючими чинниками еволюції системності, асоціації та словотвірними (морфологічними та синтаксичними моделями) на векторі вторинного конструювання від термінів до номенклатурних одиниць (номенів) та професіоналізмів.

У другому розділі за назвою «Методологія дослідження фахової мови фітнесу» (с. 50–59) авторка трактує фахову мову фітнесу як системне явище, формалізує процес її осмислення шляхом математико-статистичних прийомів та вказує на її структурно-семантичні риси. Авторка не закриває теми свого творчого пошуку, а вводить поняття термінологічної насиченості тексту, який корелює із термінологічною частотністю, прагне розкрити комунікативно-прагматичні інтенції продуцентів фахових текстів. Розділ носить цінний дидактичний характер, прикладний до академічного процесу.

У третьому розділі «Структурно-семантичні особливості фахової мови фітнесу» (с. 60–130) І. Б. Павлюк зосереджується на польовій структурі досліджуваної фахової мови. Доречними слугують моделі структурної побудови терміноодиниць, які конституують англійську фахову мову фітнесу,

що передають традиційні способи словотвору, а саме: афіксацію, словоскладання, аббревіацію. Породження словотвірних засобів свідчить про дієвість процесів самодобудови, самоорганізації та самоконтролю, процесів перетворення аналітичних конструювань у монолексемні одиниці, симплексеми та у морфеми. Цінними є авторські положення стосовно семантичної організації термінополя з виокремленням полісемічних, омонімічних, синонімічних та антонімічних відношень. Авторка стверджує, що «семантичною основою внутрішньогалузевої полісемії є диференціація наукових понять, розхитування значення однозначного терміна в межах терміносистеми» (с. 109), водночас міжгалузева полісемія базується на спільному використанні термінопростору у суміжних терміносистемах, семантична ж трансформація полісемантичного слова зумовлює зовнішньосистемну полісемію. Системність англійської фахової мови фітнесу засвідчується наявністю перетину синонімічних та антонімічних відношень.

Четвертий розділ «Текстовий вимір англійської фахової мови фітнесу» (с. 131–179) включає матеріал, що фокусує увагу на інтенціях продуцента при створенні фахового тексту з визначенням його типів за комунікативною спрямованістю, а саме: ФАХІВЕЦЬ/ЖУРНАЛІСТ-НАУКОВЕЦЬ → НЕФАХІВЕЦЬ/АМАТОР; ФАХІВЕЦЬ→МАЙБУТНІЙ ФАХІВЕЦЬ; ФАХІВЕЦЬ/НАУКОВЕЦЬ→ФАХІВЕЦЬ/НАУКОВЕЦЬ. Погоджуємось з І. Б. Павлюк, що фаховий текст є основним засобом, який дозволяє розкрити особливості функціонування терміноодиниць у процесі фахового спілкування. Цінним, на нашу думку, в дисертації І. Б. Павлюк є характеристика як мовних, так і позамовних (візуальних, графічних) засобів когезії та когерентності різних типів фахових текстів англійської метамови фітнесу.

Дисертація Павлюк І. Б. актуальна для дослідження структурно-семантичних та текстових особливостей і характеристик англійської фахової мови фітнесу, теоретично обґрунтована з позицій сучасної лінгвістичної науки і практично значуща для її використання у вищезгаданих теоретичних та практичних курсах. Проте, як кожна робота такого ґатунку, вона дає ґрунт для роздумів щодо перспектив розвитку обраного напрямку в лінгвістиці, дозволяє

подискутувати щодо окремих розбіжностей у точках зору, висловити авторці побажання щодо поліпшення оформлення та формулювання результатів наукового пошуку.

- 1) У дисертації наводяться різні класифікації типів фахових текстів, визначаються основні три типи, які аналізуються в роботі (с. 134-138), проте не знаходимо авторського витлумачення текстотипу, його кореляції із типом тексту. Чи означає це, що авторка трактує їх як взаємозамінні або синонімічні поняття?
- 2) Позитивним вважаємо розгляд функціонування термінів на прикладах термінологічних гнізд, які авторка розуміє як «складне структурне утворення, сукупність словотвірних ланцюжків термінів, кожний наступний з яких мотивований попереднім і пов'язаний з попередніми понятійними відносинами» (с. 78). Однак, надалі в роботі не зовсім зрозумілим є розмежування словотвірного та термінологічного гнізда, потребує подальшої деталізації останній термін разом з виокремленням словотвірних ланцюжків терміна та конкретизації критерію «найбільшого поняттєвого та інформативного навантаження у конкретній терміносистемі» (там же).
- 3) Доречним, на нашу думку, було вказати не тільки в Розділі 4, але й у заголовках структурних підрозділів роботи (Розділ 2, Розділ 3), як і в самій назві роботи, на матеріалі якої мови здійснюється дослідження.
- 4) Дисертантка загалом достатньо фахово послуговується лінгвістичною метамовою у процесі проведення дослідження, проте вживання деяких термінів відзначається певною дифузністю і потребує додаткового пояснення. Так, не зовсім зрозумілою є позиція авторки щодо розуміння суті термінознавчих методів (с. 7 автореферату) та як вони співвідносяться із власне лінгвістичними методами, як елементи лінгвістичного спостереження сприяють виявленню запозичень термінологічних одиниць з інших терміносистем (с. 9 дисертації), в чому суть механізму встановлення якісних характеристик за допомогою статистичного аналізу (с. 10), як корелюють поняття лексико-тематичного

поля (с. 61 і далі), термінологічного поля, лексико-семантичного поля, тематичної групи, функціонально-семантичного поля тощо.

- 5) В основному роботу виконано охайно. Проте є зауваження до авторки, які стосуються оформлення результатів роботи, зокрема: технічного оформлення дисертації (с. 10, 12, 15, 78, 87, 205 та ін.); негараздів стилістичного характеру (с. 19, 26, 32, 53, 62, 77, 78 та ін.). Марно очікуєш аргументації результатів проведеного дослідження.
- 6) Дисертація носить дискусійний і відкритий характер. Це не є замкнуте дослідження, позбавлене можливостей ще більш детального глибокого та всебічного вивчення. Так, небезпідставним і доцільним могло б бути подальше вивчення явища у германських мовах, з одного боку, та українській зокрема, з іншого, особливо в галузі нормалізації, уніфікації та стандартизації останньої.

Проте ці побажання і зауваження не знижують позитивного враження від дисертації, написаної логічно та послідовно. Висловлені міркування не торкаються основних положень роботи, не знижують її теоретичну значущість. Узагальнюючи результати дослідження та беручи до уваги зміст автореферату, стверджую, що дисертація Павлюк Ірини Богданівни є завершеною науково-дослідницькою роботою, що відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013р., №567 (зі змінами та доповненнями від 19.08.2015р., № 656), а її авторка Павлюк Ірина Богданівна **заслуговує** на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови.

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри комунікативної
лінгвістики та перекладу
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Підпис *В.Д. Бялик*
В.Д. Бялик
Начальник відділу кадрів Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича
В.Д. Бялик 6
" 31 " 03 2006 р